

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑสถาน ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

Potential Development of Historical Tourism: A Case Study of Sirindhorn Museum, Subdistrict Nonburi, Sahatsakhan District, Kalasin Province

ธณัศวัล กุลศรี (Thanatwan Kunsri)*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการพัฒนา ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลตำบลโนนบุรี เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพิพิธภัณฑสถาน เจ้าหน้าที่สำนักงานศิลปากรที่ 9 ขอนแก่น นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโนนบุรี จำนวน 60 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเนื้อหาที่ได้ มาเรียบเรียงเชิงพรรณนา อธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยถ้อยคำที่ต่อเนื่อง และครอบคลุมกรอบการวิเคราะห์ที่กำหนด

ผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานโดยพิจารณาจากองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงินและทรัพยากร ด้านคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่าย และด้านกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่า พิพิธภัณฑสถานมีสภาพการดำเนินงานที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา คืองบประมาณมีจำกัดเฉพาะเพื่อการศึกษาวิจัย อนุรักษ์ เก็บรวบรวมตัวอย่างซากไดโนเสาร์ ขณะที่การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวก็ยังไม่สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้ การบริหารจัดการขาดเครือข่ายการเรียนรู้และพัฒนาในกลุ่มประชาชนชาวบ้านหรือนักเรียนและเยาวชนรุ่นใหม่ ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้อย แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานให้ก้าวหน้า คือ การจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาให้ครอบคลุมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ควรมีการพัฒนา ปรับปรุงสินค้าบริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ได้แก่ คุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ การปรับปรุงภูมิทัศน์ กำหนดเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ จัดระเบียบพื้นที่จอดรถ ดูแลความสะอาดของห้องน้ำ สนับสนุนให้คนในชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าให้นักท่องเที่ยว และการสนับสนุนคนในชุมชนให้เข้าใจและร่วมมือร่วมใจในการสร้างเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

คำสำคัญ: พิพิธภัณฑสถาน, การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์, การพัฒนาการท่องเที่ยว, จังหวัดกาฬสินธุ์

* นักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

The objective of this research was to study the implementation of the development, problem and obstacle in developing historical tourism and guidelines for potential development of historical tourism of Sirindhorn Museum. Data was collected by means of in-depth interview with 60 key informants, including the executives of Non Buri Municipality, performing officers of Sirindhorn Museum, officers of the 9th Regional Office of Fine Arts, Khonkaen, tourists and tour operators, and community leaders in Non Buri Municipality. Descriptive research was the methods of data analyzing to describe the studied phenomenon with constant and comprehensive content.

The following were the results of potential development implementation of historical tourism of Sirindhorn Museum, based on four factors: finance and resources, service quality provided to tourists, learning and network development, and participatory process:

The implementation of Sirindhorn Museum could be developed as historical destination. Problems and obstacles of the development was the budget that limited merely to the study, conservation and collection of dinosaur bone carcass. Tourism services and facilities were not impressive for the tourists. There were lack of learning network and development among local philosophers or students and young generation. There was small number of local public participation in developing tourism destination. The guidelines for potential development of historical tourism of Sirindhorn Museum should consist of: preparation of a comprehensive master plan for historical tourism; improvement of goods, services and other factors that would support tourism, such as, service quality of officers, landscape improvement, zoning of historical destinations, addition of publicity through media, organizing car park, maintaining the cleanliness of bathroom, encouraging people in the community to earn income from selling goods to tourists, as well as to understand and participate in creation of local identity.

Keywords: Sirindhorn Museum, Historical Tourism, Potential Development of Tourism, Kalasin Province

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ประเทศไทย เป็นประเทศหนึ่งที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลาย สวยงามน่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น บางแห่งได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 2 ประเภทนี้ เป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญให้กับ

ประเทศเมื่อเทียบกับสินค้าส่งออกอื่น ๆ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตในท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ทางธรณีวิทยา เพื่อชื่นชมและเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งท่องเที่ยว นั้น รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ การชมซากอารยธรรมโบราณสถานต่างๆ การชมซากอารยธรรมประวัติศาสตร์โลกจากซากดึกดำบรรพ์ เป็นต้น (กรมการท่องเที่ยว, 2555)

กาฬสินธุ์ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์หลายหลาย มีเอกลักษณ์คุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม รวมถึงเป็นวิวัฒนาการของโลก ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยา ประเภทซากดึกดำบรรพ์ไม่ว่าจะเป็นซากพืชหรือซากสัตว์ที่กลายเป็นฟอสซิล เป็นจังหวัดที่ค้นพบซากดึกดำบรรพ์ที่สำคัญหลายแห่ง เช่น วโนทยานภูแฝก ค้นพบรอยเท้าไดโนเสาร์ประเภทกินเนื้อขนาดใหญ่ อายุราว 140 ล้านปี ภูน้อย ที่ค้นพบซากฟอสซิลไดโนเสาร์ ประเภทกินพืชขนาดใหญ่ อายุราว 150 ล้านปี นับเป็นซากฟอสซิลที่ใหญ่และสมบูรณ์ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ถูกค้นพบในขณะนี้ ภูน้ำจั้น ที่ค้นพบ ฟอสซิลปลาโบราณ อายุราว 150 ล้านปี และภูกุ่มข้าวที่ค้นพบไดโนเสาร์กินพืชจำนวนมากที่สุดในเมืองไทย โดยแหล่งซากไดโนเสาร์บริเวณภูกุ่มข้าว ค้นพบโดยท่านพระครูวิจิตรสัทสคุณ เจ้าอาวาสวัดสักระวัน ในปี พ.ศ. 2537 ต่อมาในปลายปีเดียวกัน คณะสำรวจไดโนเสาร์จากกรมทรัพยากรธรณีได้เริ่มเข้าไปทำการขุดค้นอย่างเป็นระบบ และพบว่าที่ภูกุ่มข้าวเป็นแหล่งไดโนเสาร์กินพืชที่สมบูรณ์ที่สุดของเมืองไทย โดยนักวิชาการได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่า ในสมัยดึกดำบรรพ์บริเวณภูกุ่มข้าวเป็นธารน้ำแข็งโบราณที่มีเหล่าไดโนเสาร์มาดื่มกินน้ำ แต่ว่าเกิดภัยพิบัติเฉียบพลันขึ้น ทำให้ไดโนเสาร์ล้มตายบริเวณนี้เป็นจำนวนมาก และนับจากนั้นกรมทรัพยากรธรณีได้เข้ามาดูแลโดยจัดตั้งเป็นศูนย์ศึกษาวิจัยไดโนเสาร์ ภายใต้ชื่อ พิพิธภัณฑ์สิรินธร (พิพิธภัณฑ์สิรินธร, 2559)

พิพิธภัณฑ์สิรินธร เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และธรณีวิทยา ที่สำคัญมากแห่งหนึ่งของจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นพิพิธภัณฑ์และศูนย์วิจัยเกี่ยวกับซากดึกดำบรรพ์ โดยเฉพาะไดโนเสาร์ ครอบคลุมเนื้อที่กว่า 333 ไร่ ประกอบด้วย พื้นที่พิพิธภัณฑ์ศูนย์วิจัย พื้นที่อนุรักษ์ทางด้านธรณีวิทยา พื้นที่จัดค่ายและกิจกรรม พื้นที่จอดรถและใช้สอยทั่วไป พื้นที่พักอาศัย เป็นพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ที่ใหญ่ที่สุดและดีที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายในพิพิธภัณฑ์แบ่งเป็นโซนต่างๆ นำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์การกำเนิดโลก จักรวาล และไดโนเสาร์ ที่จัดแสดงเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับไดโนเสาร์อย่างละเอียด ด้วยเทคนิคอันน่าตื่นตาตื่นใจ หุ่นจำลองทั้งโครงกระดูก ซากฟอสซิล ปาดึกดำบรรพ์ หุ่นจำลองไดโนเสาร์เสมือนจริง และยังเปิดบริการให้นักท่องเที่ยวเข้าชม ซากพืช ซากสัตว์ดึกดำบรรพ์ควบคู่ไปด้วย ด้วยความหลากหลายทางทรัพยากรการท่องเที่ยว ทำให้มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมจำนวนมาก ในขณะปี พ.ศ. 2558 มีอัตราการลดลงจากปีก่อนค่อนข้างมาก กว่าร้อยละ 18.36 อาจจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากรูปแบบการนำเสนอที่ขาดความหลากหลาย มุ่งนำเสนอเฉพาะเรื่องราวของซากดึกดำบรรพ์ โดยเฉพาะไดโนเสาร์ แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวรู้จักมีเพียงอาคารพิพิธภัณฑ์สิรินธร และอาคารพระญาณวิสาละนเรที่แสดงหลุมขุดค้นพบซากดึกดำบรรพ์ของไดโนเสาร์ ในขณะที่สถานท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์สำคัญอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง อาทิเช่น สะพานเทพสุตา เขื่อนลำปาว หาดดอกเกด แห่มนโนวิเศษ น้ำตกแก้งกะอาม อนุสาวรีย์พระยาชัยสุนทร พระพุทธสถานภูโป พระพุทธไสยาสน์ถ้ำภูค่าว พุทธสถานภูสิงห์ เมืองฟ้าแดด

สงยาง พระธาตุยาคุ พิพิธภัณฑของดีเมืองกาฬสินธุ์ ศูนย์วัฒนธรรมชาวผู้ไทยบ้านโนน หมู่บ้านพัฒนาวัฒนธรรม ผู้ไทยบ้าน ไม่เป็นที่รู้จักและสนใจของนักท่องเที่ยว ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งขาดการดูแลเอาใจใส่ ถูกกละเลย ขาดการนำมาใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ทำให้บรรยากาศในภาพรวมการท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑสิรินธรชบเซา ซึ่งนักท่องเที่ยวที่มาจากต่างมั่วตลประสงคในการมาท่องเที่ยวแตกต่างกัน ส่วนหนึ่งมาเพื่อท่องเที่ยวหรือพักผ่อนหย่อนใจ ส่วนหนึ่งมาเพื่อศึกษาข้อมูลทางธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ ส่วนใหญ่มาพร้อมครอบครัวหรือเป็นหมู่คณะ การมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวนี้ ได้ส่งผลให้เกิดการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับชุมชน และ เศรษฐกิจของจังหวัดกาฬสิน้อย่างมาก (พิพิธภัณฑสิรินธร, 2559)

ดังนั้นผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑสิรินธร ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับใช้เป็นแนวทางการวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสิรินธร ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ชุมชนเชิงประวัติศาสตร์และสามารถกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมทั้งเป็นแบบอย่างการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์กับแหล่งอื่นๆ ให้แหล่งเกิดการพัฒนายั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑสิรินธร ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑสิรินธรตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑสิรินธร ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

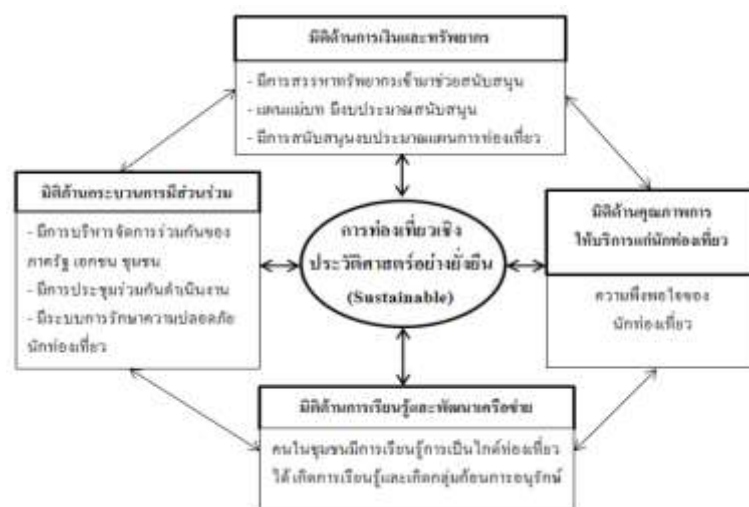
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการบริหารจัดการเชิงสมดุล (Balanced Scorecard) และบทบาทองค์กรชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืน มาบูรณาการร่วมกัน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงินและทรัพยากร ด้านคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่าย ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้ (ธานี นาคเกิด, 2554; ปรีดา โชติช่วง, 2552)

6.1 ด้านการเงินและทรัพยากร สิ่งสนับสนุนการบริหารงานขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งพิมล จรรย์ นามวัฒน์ (2544) กล่าวว่า งบประมาณ ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหาร การดำเนินงานใดๆ ก็ตาม ต้องอาศัยเงินงบประมาณ ส่วนราชการไม่สามารถผลิตได้เอง เช่น เงินเดือน การก่อสร้าง รถยนต์พาหนะต่างๆ จำเป็นต้องจัดหาด้วยเงินงบประมาณทั้งสิ้น (จันทร์ธานี สงวนนาม, 2551) ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินที่ใช้ในการดำเนินงานของภาคราชการ (Bureaucratic Budgeting) คือ การจัดสรร จัดทำโดยกระทรวงทบวงกรมต่างๆ ไปตามความจำเป็น โดยจัดสรรตามแผนงานโครงการ

6.2 ด้านคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว คุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว คือ ระดับการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่เกิดจากสิ่งที่เขาเคยได้รับรู้เกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงของการบริการที่มากกว่าที่คาดหวังว่าจะได้รับจากแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว และองค์ประกอบหรือทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวก ความสามารถในการเข้าถึง คุณค่าหรือสิ่งดึงดูดใจ ความมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในหมู่นักท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งรัชนิวรรณ บุญอนันต์ (2555) กล่าวถึง การให้บริการการท่องเที่ยว เป็นการให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการให้ความสะดวกสบายระหว่างการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ได้แก่ บริการขนส่ง บริการที่พัก บริการร้านอาหารและบันเทิง บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ บริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก บริการด้านความปลอดภัย ซึ่งคุณภาพการให้บริการประเมินได้จากความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

6.3 ด้านการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่าย เป็นการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะเครือข่ายที่ทำให้การดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างต่อเนื่อง แข็งแรง หลักการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ การเพิ่มทักษะของคนในชุมชนให้มีความรู้เกี่ยวกับการให้บริการการท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้คนในชุมชนแสดงความสามารถในการให้บริการ เช่น ไกด์นำเที่ยว การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ซึ่งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2554) กล่าวว่า การจัดการการท่องเที่ยวโดยองค์กรของแต่ละชุมชน จะทำให้เกิดความร่วมมือเพื่อการแสวงหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

6.4 ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการมีส่วนร่วม ถือหัวใจของการจัดการชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความต้องการโดยอิสระ ในการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือการปฏิบัติ ร่วมประเมิณผล และร่วมรับประโยชน์ ซึ่ง ภานุรัตน์ ดีเสมอ (2552) กล่าวว่า การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการประสานและแสวงหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยอาจจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยว กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาแหล่งท่องเที่ยว จะทำให้ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย ที่มา : ธาณี นาคเกิด, 2554; ปรีดา โชติช่วง, 2552

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งเก็บข้อมูลระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคมพ.ศ. 2559 โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 60 คน ดังนี้

1. ผู้บริหารเทศบาลตำบลโนนบุรี ได้แก่ นายกเทศมนตรีและรองนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลโนนบุรี จำนวน 2 คน
2. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพิพิธภัณฑสถานฯ ได้แก่ ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานฯ เจ้าหน้าที่บริหารงานพิพิธภัณฑสถานฯ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนฯ นักธรณีวิทยาปฏิบัติการ จำนวน 4 คน
3. เจ้าหน้าที่สำนักงานศิลปากรที่ 9 ขอนแก่น ได้แก่ ผู้อำนวยการกรมศิลปากรที่ 9 ขอนแก่น หัวหน้ากลุ่มโบราณคดี นักโบราณคดี จำนวน 3 คน
4. นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว จำนวน 47 คน
5. ผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโนนบุรี จำนวน 4 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมาประมวลผลและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำข้อมูลเอกสารมาศึกษาโดยละเอียด เพื่อทบทวนข้อมูลจากเอกสารที่เก็บรวบรวมได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหา
2. ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อระบุประเด็นหลักหรือข้อความเชิงวิเคราะห์ที่บ่งบอกถึงสภาพการดำเนินการพัฒนา ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานฯ ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีความสอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษา
3. นำประเด็นที่ได้มาสรุปเขียนรายงาน เรียบเรียงข้อมูลเชิงพรรณนาให้เป็นคำอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาวิจัยด้วยถ้อยคำที่ต่อเนื่อง และสละสลวย (Expansive Description) โดยมีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด
4. สังเคราะห์ผลจากการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ทั้งในส่วนของการวิเคราะห์เนื้อหาด้านสภาพการดำเนินการพัฒนา ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานฯ ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัย

จากการลงพื้นที่เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการพัฒนา ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานฯ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานฯ โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ สรุปผลการวิจัย โดยมีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกันว่า พิพิธภัณฑ์สิรินธรมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้ โดยพิจารณาจากศักยภาพและความพร้อม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงินและทรัพยากร ด้านคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่าย และด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1.1 ด้านการเงินและทรัพยากร พบว่า มีความพร้อม 3 ด้าน ได้แก่ 1) พิพิธภัณฑ์สิรินธรได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนการจัดการซากดึกดำบรรพ์ และเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการบริจาค เพื่อใช้ในการบริหารจัดการเป็นประจำปีทุกปี 2) พิพิธภัณฑ์สิรินธรได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ส่วนราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกาฬสินธุ์ กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น และอื่นๆ ได้ และ 3) พิพิธภัณฑ์สิรินธรสามารถจัดหางบประมาณมาใช้จ่ายในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมจากการเก็บค่าเข้าชม การขายของที่ระลึก การให้เช่าสถานที่เพื่อประชุม/สัมมนาและจัดกิจกรรมจัดค่ายเยาวชน อย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวภายในพิพิธภัณฑ์ ส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจต่อการมาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญที่สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวภายในพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ การจัดแสดงภายในอาคารหลุมขุดค้นไดโนเสาร์ภูภู่ขาว การนำเสนอสื่อความรู้มัลติมีเดีย การจัดแสดงนิทรรศการถาวร 8 โซนและการจัดแสดงนิทรรศการหมุนเวียน เช่น นิทรรศการซากดึกดำบรรพ์ปลาภูน้ำจั้น นอกจากนี้ในบริเวณยังเป็นที่ตั้งของวัดสักกะวัน ที่ประดิษฐานหลวงพ่อบันดาลฤทธิผล (หลวงพ่อบ้านด่าน) พระพุทธรูปปางมารวิชัย สมัยทวารวดี ซึ่งชาวบ้านในท้องถิ่นถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง 2) การมีบริการที่หลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์สิรินธร เช่น กิจกรรมจัดค่ายเยาวชน ห้องประชุม/สัมมนา ร้านค้าสวัสดิการกรมทรัพยากรธรณี (พิพิธภัณฑ์สิรินธร) เพื่อจำหน่ายอาหารและจำหน่ายของที่ระลึกไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวและมีการบริการนำชม 3) พิพิธภัณฑ์สิรินธร สามารถเดินเข้าถึงได้โดยสะดวก เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์สิรินธรและพื้นที่แหล่งเรียนรู้ และ 4) ท่าเลที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชนและอยู่ในเขตเส้นทางท่องเที่ยวของจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและหลากหลาย

1.3 ด้านการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่าย พบว่า พิพิธภัณฑ์สิรินธรได้มีการพัฒนาและสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อสร้างการยอมรับจากประชาชน จังหวัด และท้องถิ่น ที่ผ่านมาส่วราชการอำเภอ สหัชชี ส่วนราชการท้องถิ่นอำเภอสหัชชีฯ ตลอดจนประชาชนที่อาศัยในหมู่บ้านในพื้นที่ใกล้เคียง ต่างให้ความร่วมมือ และสนับสนุน ตลอดจนร่วมกันพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์สิรินธร ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงถนนทางเข้าและดูแลภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบพิพิธภัณฑ์สิรินธร ซึ่งได้รับงบประมาณจากทางส่วนราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์สิรินธร ยังได้จัดกิจกรรมที่สำคัญตามประเพณีไทยและสากล เช่น งานวันเด็กแห่งชาติ งานสัปดาห์วันวิทยาศาสตร์ งานทำบุญเนื่องในวันขึ้นปีใหม่พิพิธภัณฑ์สิรินธร ทอดผ้าป่าสามัคคี เป็นต้น

ซึ่งเห็นได้ว่าเครือข่ายหน่วยงานสนับสนุน พร้อมทั้งจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ทางพิพิธภัณฑ์สิรินธรจัดขึ้นและพิพิธภัณฑ์สิรินธรก็พร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ทางเครือข่ายหน่วยงานสนับสนุนได้จัดขึ้นเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นงานประเพณีบุญบั้งไฟโดโนเสาร์ งานประเพณีแห่เทียนวันเข้าพรรษา และงานเทศกาลประจำปี ฯลฯ

1.4 ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่า นอกจากหน่วยงานสนับสนุนที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ในการบริหารจัดการพื้นที่บริเวณโดยรอบนอกพิพิธภัณฑ์สิรินธรยังได้รับการดูแลร่วมกันจากทุกภาคส่วนในอำเภอสหัสขันธ์ ซึ่งเห็นได้จากทุกภาคส่วนต่างให้ความสำคัญ ร่วมกันพัฒนาและแก้ไขปัญหา โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานโลกไดโนเสาร์ภูมู่ข้าว โดยมีคณะทำงานจากทุกภาคส่วน ตลอดจนผู้นำชุมชน และตัวแทนชุมชนทั้ง 11 หมู่บ้าน ซึ่งมีหน้าที่จัดทำแผนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหา ศึกษาและวางแผน พัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ การบริหารจัดการกิจกรรม สนับสนุน ประสานงาน และพัฒนาบุคลากรชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ภูมู่ข้าวอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

2. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธร

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธร ดังนี้

2.1 ด้านการเงินและทรัพยากร

1) พิพิธภัณฑ์สิรินธร ยังไม่สามารถระดมเงินทุนจากหน่วยงานภายนอกหรือเอกชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธรได้อย่างเหมาะสม

2) พิพิธภัณฑ์สิรินธร มีแผนงาน/โครงการใช้จ่ายงบประมาณเฉพาะเพื่อการจัดการงานด้านการพัฒนา รวบรวม และจัดเก็บหลักฐานทางธรณีวิทยาและธรรมชาติวิทยา รวมทั้งเป็นที่เก็บรักษาซากดึกดำบรรพ์เพื่อการเรียนรู้ การวิจัย การแสดง และการอ้างอิง เนื่องจากพิพิธภัณฑ์สิรินธรจัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 ในการกำกับดูแลของกรมทรัพยากรธรณี ดังนั้นแผนงาน/โครงการใช้จ่ายงบประมาณ จึงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง

3) ขาดการพัฒนาสินค้าบริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว อาทิเช่น สภาพภูมิทัศน์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธรให้ส่งเสริมคุณค่าและความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ การกำหนดโซนนิ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การส่งเสริมหมู่บ้านให้น่าสินค้า OTOP มาจำหน่ายยังพิพิธภัณฑ์ จัดตั้งบริการของฝากและของที่ระลึก และจัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

4) การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธรอย่างเป็นรูปธรรม ขาดการส่งเสริมการตลาดด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในทุกด้าน ทำให้นักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวแล้วไม่สนใจและต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวอีก

2.2 ด้านคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

1) การบริการของเจ้าหน้าที่ภายในพิพิธภัณฑ์ขาดการให้ข้อมูลที่เป็นภาษาต่างประเทศ ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการด้านอรรถาธิบาย การยิ้มแย้มแจ่มใสของเจ้าหน้าที่ การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ ด้านข้อมูลข่าวสาร

การบอกทาง การตอบคำถามและให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ชัดเจนถูกต้อง และเจ้าหน้าที่ควรแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายที่แสดงถึงเอกลักษณ์ท้องถิ่น เช่น แต่งกายด้วย ผ้าไหมแพรวาหรือผ้าพื้นเมืองกาฬสินธุ์

2) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น ห้องสุขา สถานที่จอดรถ ร้านอาหาร พื้นที่นั่งเล่นเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ การบริการสืบค้นข้อมูลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับนิทรรศการด้วยระบบคอมพิวเตอร์ หรือบริการฟรี WiFi ยังไม่สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้

3) การนำเสนอรูปแบบและเนื้อหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานไม่หลากหลาย แปลกใหม่ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการให้พัฒนาปรับปรุงด้านเนื้อหาพิพิธภัณฑสถาน เช่น เพิ่มความหลากหลายของการมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถาน ด้วยการนำเสนอการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์รูปแบบต่างๆ เพิ่มเติม ทั้งการท่องเที่ยวแหล่งมรดก การท่องเที่ยวศิลปะ การท่องเที่ยววัฒนธรรมเมือง การท่องเที่ยววัฒนธรรมชนบท รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ซึ่งอาจเป็นนิทรรศการแบบถาวรหรือหมุนเวียนไปในแต่ละด้าน เป็นต้น

2.3 ด้านการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่าย

1) ยังไม่มีเครือข่ายและพัฒนาการเรียนรู้ในกลุ่มนักเรียนและเยาวชนรุ่นใหม่ เพื่อเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของท้องถิ่นที่ชาวต่างชาติหลงใหล แต่เด็กและเยาวชนในพื้นที่อาจละเลย ไม่ใส่ใจ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนให้มีส่วนร่วมกับชุมชน พิพิธภัณฑสถานและจังหวัดกาฬสินธุ์กับการจัดการท่องเที่ยวดังกล่าว

2) ภาคประชาชนมีข้อจำกัดในการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่ายด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพราะการวางแผนพัฒนาพิพิธภัณฑสถานส่วนใหญ่จะตัวแทนชุมชนทั้ง 11 หมู่บ้าน มากกว่าภาคประชาชนทั่วไป ทำให้ประชาชนทั่วไปขาดความเอาใจใส่ รักและหวงแหนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน

3) ผู้นำชุมชน และประชาชนในชุมชน ขาดทักษะ ความรู้และประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมของการจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จึงทำให้การพัฒนาพิพิธภัณฑสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อาจไม่สำเร็จลุล่วงไปได้

2.4 ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม

1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้อย เพราะต้องทำมาหากินทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่พิพิธภัณฑสถานจัดขึ้น

2) เนื่องจากสังคมชนบทเป็นสังคมที่ส่วนใหญ่เชื่อตามผู้นำ และมักเข้าใจว่าการส่งเสริมการสร้างระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ผู้นำควรจะเป็นผู้ริเริ่มปฏิบัติและเป็นหัวแรงสำคัญในการดำเนินการ ทำให้เครือข่ายความร่วมมือในระบบการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมในกิจกรรมด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานแทบจะไม่บรรลุเป้าหมายของการทำงานแบบมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะปัจจุบันที่เห็นปรากฏบุคคลที่มีชื่อเป็นคณะกรรมการแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานหลายรายแทบจะไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม เพราะคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ของตน

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถาน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า พิพิธภัณฑสถาน ต้องมีการเตรียมความพร้อมสู่การพัฒนาให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน กำหนดนโยบายและแผนงานการดำเนินงาน โดยอาศัยพลังจาก

องค์กรต่าง ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน ชุมชน ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อร่วมมือกันในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้เป็นรูปธรรม ดังนี้

3.1 ด้านการเงินและทรัพยากร

1) กำหนดบทบาทภารกิจของพิพิธภัณฑ์สิรินธรให้ครอบคลุมกับการกิจการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์สิรินธรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

2) เตรียมความพร้อมด้วยการพัฒนาสินค้าบริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธรให้ส่งเสริมคุณค่าและความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ เพิ่มโซนนิ่งหรือพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่โดดเด่นของจังหวัดกาฬสินธุ์ภายในพิพิธภัณฑ์ ภายใต้โครงการ "19 สิ่งมหัศจรรย์ต้องห้าม...พลาด" พร้อมดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สิรินธรมากขึ้นและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวแล้วสนใจและต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวอีกครั้ง

3) แสวงหารายได้เพิ่มให้เพียงพอต่อการพัฒนาพิพิธภัณฑ์สิรินธรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น 1) หน่วยงานราชการและเอกชนในพื้นที่ให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการพัฒนาปรับปรุงพิพิธภัณฑ์สิรินธรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อย่างเพียงพอ และ 2) จังหวัดกาฬสินธุ์มีนโยบายให้บริษัททัวร์กำหนดโปรแกรมนำเที่ยวพิพิธภัณฑ์ร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดอย่างน้อย 5 แห่ง กำหนดให้มีการจัดแสดงมหรหรรษ์พิพิธภัณฑ์สิรินธรเชิงประวัติศาสตร์ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ กำหนดแผนงานการจัดงานสัมมนาต่าง ๆ ของจังหวัด ณ พิพิธภัณฑ์สิรินธร ปีละ 1 ครั้ง และต่อเนื่องทุก ๆ ปี

3.2 ด้านคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

1) พัฒนาคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ภายในพิพิธภัณฑ์ให้ดีขึ้น โดยการอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการนำชมพิพิธภัณฑ์ให้มีความรู้เรื่องภาษาให้มากกว่า 2 ภาษา เพื่อสามารถให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้ มีการฝึกอบรมเรื่องการให้บริการที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส อ่อนโยน กิริยาท่าทางที่ สุภาพ อ่อนน้อม และปรับปรุงเครื่องแต่งกายของเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โดยการแต่งกายด้วยผ้าไหมแพรวาหรือผ้าพื้นเมืองกาฬสินธุ์

2) พัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวภายในพิพิธภัณฑ์ เช่น ห้องสุขา สถานที่จอดรถ ร้านอาหาร ให้เพียงพอและพร้อมให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เพิ่มพื้นที่นั่งเล่นเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ การบริการสืบค้นข้อมูลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับนิทรรศการด้วยระบบคอมพิวเตอร์ หรือบริการฟรี WiFi เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

3) ปรับปรุงและพัฒนาการนำเสนอรูปแบบและเนื้อหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย ด้วยการนำเสนอการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์รูปแบบต่าง ๆ เพิ่มเติม ทั้งการท่องเที่ยวแหล่งมรดก การท่องเที่ยวศิลปะ การท่องเที่ยววัฒนธรรมเมือง การท่องเที่ยววัฒนธรรมชนบท รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ซึ่งอาจจัดเป็นนิทรรศการแบบถาวรหรือหมุนเวียนไปในแต่ละด้าน เพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวแล้วสนใจและต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวอีกครั้ง

3.3 ด้านการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่าย

1) สร้างเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนในกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านหรือมัคคุเทศก์น้อย เพื่อสื่อความหมายและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวและรองรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นการกระจายรายได้ และสร้างจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นเกิดความหวงแหนทรัพยากรในท้องถิ่น

2) ควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ทุกขั้นตอน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่รู้สึกผู้พันธ์ ห่วงแหนและเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น

3) ควรมีการปลูกจิตสำนึกและสร้างความเข้าใจแก่ชุมชนและประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ในเรื่องเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

3.4 ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม

1) ควรให้องค์กรท้องถิ่นและชุมชนเจ้าของพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์ให้มากขึ้น เช่น การมีส่วนร่วมในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว การเป็นไกด์นำเที่ยว เป็นต้น

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้กับคนในชุมชนในเรื่องการจัดทำของฝากของที่ระลึกไว้เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว เช่น การทำพวงกุญแจรูปโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่เป็น “อัตลักษณ์” ของแหล่งเที่ยวนั้น ๆ และควรเป็นผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ซื้อผลิตภัณฑ์กลับไปฝากผู้อื่น อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนในการประชาสัมพันธ์ และการจัดทำช่องทางจัดจำหน่ายให้แก่ผลิตภัณฑ์ในชุมชนด้วย เช่น การจัดตั้งศูนย์ของฝาก และการขอความร่วมมือจากภาคเอกชนโดยการของวางผลิตภัณฑ์ของชุมชนไว้ในโรงแรมที่พัก เป็นต้น ซึ่งหากประชาชนมีส่วนได้เสียการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแล้วจะทำให้ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น

อภิปรายผล

ในการวิจัยนี้ อภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธร

จากการรวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เกี่ยวกับสภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธร โดยพิจารณาจากองค์ประกอบของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงินและทรัพยากร ด้านคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่าย และด้านกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่า พิพิธภัณฑ์สิรินธรมีสภาพการดำเนินงานที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้ ทั้งนี้เนื่องจาก พิพิธภัณฑ์สิรินธร เป็นสถานที่จัดแสดงทางธรณีวิทยา ทรัพยากรธรณีและซากดึกดำบรรพ์ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวประกอบไปด้วย การจัดแสดงภายในอาคารหลุมขุดค้นไดโนเสาร์ภูมู่มข้าว การนำเสนอสื่อความรู้ลัดมีเดีย การจัดแสดงนิทรรศการถาวร 8 โซน การจัดแสดงนิทรรศการหมุนเวียนและมีบริการอื่นอยู่ในพื้นที่ เพื่อเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมจัดค่ายเยาวชน ห้องประชุม/สัมมนา ร้านค้าสวัสดิการพิพิธภัณฑ์สิรินธร เพื่อจำหน่าย

อาหารและจำหน่ายของที่ระลึกไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว และมีการบริการนำชม การบริหารจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มาจากทุกภาคส่วน เพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหา ศึกษาและวางแผน พัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ การบริหารจัดการกิจกรรม สนับสนุนประสานงานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งองค์กรต่างๆ ทั้งในจังหวัดกาฬสินธุ์ ตลอดจนประชาชนที่อาศัยในหมู่บ้านในพื้นที่ใกล้เคียง มีความกระตือรือร้นและพร้อมจะเข้าร่วมพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสิรินธร ปัจจุบันมีผู้เข้าชมเฉลี่ยวันละ 924 คน ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑสถานส่วนใหญ่คือ นักเรียน-นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมา ประชาชนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 43.0 และผู้สูงอายุ/ผู้พิการ/ภิกษุ คิดเป็นร้อยละ 4.0 ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจต่อการมาเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสาธิตา แสนคำ (2555) ที่พบว่า สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของการท่องเที่ยว 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีสภาพที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เพื่อให้เป็นที่รู้จักและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้เดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ดมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวของมนัส สุวรรณ (2541) ศักยภาพและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวสามารถพิจารณาได้จากขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ความมีชื่อเสียง และสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งความพร้อมดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวจะนำไปใช้ประกอบในการตัดสินใจที่จะเลือกเดินทางไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแหล่งต่างๆ

2. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานสิรินธร

จากการรวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบสิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานสิรินธร คือ งบประมาณมีจำกัดเฉพาะเพื่อการศึกษาวิจัยอนุรักษ์ เก็บรวบรวมตัวอย่างซากไดโนเสาร์ ขณะที่การพัฒนาท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก บทบาทและภารกิจของพิพิธภัณฑสถานที่กำหนดไว้ไม่ครอบคลุมกับภารกิจการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จึงทำให้ยังไม่มีแผนในการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจาก พพิธภัณฑสถานสิรินธรเป็นพิพิธภัณฑสถานประเภทสถานธรณีวิทยาอยู่ภายใต้สังกัดกรมทรัพยากรธรณี มีหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการสำรวจ การตรวจสอบ การศึกษา การวิจัย การพัฒนาองค์ความรู้ การให้บริการข้อมูล การเผยแพร่ความรู้ การบริการทางวิชาการและประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศด้านธรณีวิทยา ทรัพยากรธรณี ซากดึกดำบรรพ์ ธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อมและธรณีพิบัติภัยของประเทศ และเป็นสถานที่นำข้อมูลเหล่านี้ไปเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยวในรูปของพิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ การใช้งบประมาณรายจ่ายจึงเป็นไปตามระเบียบในพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับผลการวิจัยของโกเมน กันตวรื้อ และคณะ (2554) ปัญหาของการจัดการท่องเที่ยวของประเทศไทยยังเกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายของภาครัฐ ซึ่งทำให้การจัดการท่องเที่ยวไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะมีความขัดแย้งเชิงนโยบายระหว่างนโยบายท้องถิ่นกับนโยบายส่วนกลาง ความไม่สอดคล้องกันของนโยบายท้องถิ่นกับนโยบายส่วนกลางอาจส่งผลให้เกิดผลกระทบในด้านลบต่อสถานที่ท่องเที่ยว นั้น อาทิ การแย่งชิงการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นๆไม่

สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างเต็มรูปแบบ ส่งผลเสียต่อชุมชนทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและในเชิงวัฒนธรรมตามมา

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า พิพิธภัณฑสถานมีปัญหาด้านคุณภาพการให้บริการเกี่ยวกับการบริการของเจ้าหน้าที่ภายในพิพิธภัณฑสถาน สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น ห้องสุขา ร้านอาหาร และสถานที่จอดรถให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว ต้องการให้เพิ่มพื้นที่นั่งเล่นเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ การบริการสืบค้นข้อมูลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับนิทรรศการด้วยระบบคอมพิวเตอร์ หรือบริการฟรี WiFi เพราะยังไม่สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้ สอดคล้องกับผลวิจัยของสาธิตา แสนคำ (2555) ที่พบว่า ปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด คือ สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว การเข้าถึงและด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว และสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เจริญก้าวหน้า คือ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ซึ่งหากนักท่องเที่ยวไม่ได้รับความสะดวกสบายในการมาท่องเที่ยว ย่อมจะเกิดความรู้สึกไม่ติดต่อแหล่งท่องเที่ยวหรือท้องถิ่นที่ตนเดินทางเข้าไปเที่ยว ทำให้เกิดภาพพจน์ที่ไม่ดี ดังนั้นจำเป็นที่เจ้าของท้องถิ่นจะต้องพยายามทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย และมีความประทับใจให้มากที่สุด

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถาน

จากการรวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานที่สำคัญ คือ การกำหนดบทบาทภารกิจของพิพิธภัณฑสถานเพิ่มให้ครอบคลุมกับภารกิจการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อให้พิพิธภัณฑสถานสามารถจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กำหนดทิศทางการพัฒนาของพิพิธภัณฑสถาน แนวทางการดำเนินงานของพิพิธภัณฑสถาน งบประมาณ และการแบ่งงานพิพิธภัณฑสถานภายใต้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เพื่อให้การบริหารจัดการและการดำเนินงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวของสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2543) ที่ว่า เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดี(วิระ แก้วอบเชย, 2551) การบริหารจัดการเพื่อให้เกิด “ประสิทธิภาพ” และ “ประสิทธิผล” ในระดับสูง อีกทั้งยังต้องสามารถมองเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น มีความจำเป็นอย่างมากที่ต้อง มีความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การนำและการควบคุม (Robbin; & Coulter, 1999) สอดคล้องกับประโยชน์ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2555-2559 ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2554) ที่พบว่า ประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและบริการ มีดังนี้ 1) เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้เป็นกรอบทิศทางในการกระตุ้นและฟื้นฟูภาคการท่องเที่ยวของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการท่องเที่ยว 2) ช่วยลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนของหน่วยงานภาครัฐในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ภายใต้การบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) หน่วยงานของรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานโดยนำกลยุทธ์ไปแปลงเป็นนโยบายและแผนปฏิบัติการในหน่วยงาน/องค์กรของตน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อรองรับการ

เปลี่ยนแปลงและแก้ไขปัญหายังคงมีอยู่ในภาคการท่องเที่ยว และแก้ไขปัญหาระดับด้านการท่องเที่ยว โดยจะมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 และนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล และ 4) แก้ไขปัญหาในเชิงโครงสร้าง เพื่อสร้างความสมดุลและยั่งยืน สร้างระบบภูมิคุ้มกันให้กับภาคการท่องเที่ยวไทย โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชน มีการจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยว ไม่อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมหรือถูกทำลาย และสิ่งแวดล้อมปลอดภัย รวมทั้งการเป็นเจ้าบ้านที่ดี นักท่องเที่ยว มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวมีระบบสาธารณสุขโรค มาตรการและสิ่งอำนวยความสะดวกในปริมาณที่เหมาะสม สะดวก และบริการที่มีคุณภาพ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์สิรินธร ตำบลโนนบุรี อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีข้อค้นพบเพื่อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กรมทรัพยากรธรณี ควรพิจารณาบทบาทและภารกิจต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์ที่อยู่ภายใต้การดูแลแต่ละแห่งให้มีการบริหารจัดการที่คล่องตัวและให้มีการปรับปรุงวิธีการบริหารจัดการเพื่อให้พิพิธภัณฑ์สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และค้นคว้าทางวิชาการและเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดได้ ซึ่งอาจพิจารณาจากเอกลักษณ์และจุดเด่นเป็นของพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งที่แสดงถึงความสำคัญของแต่ละภูมิภาคเป็นสำคัญ

1.2 ในการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธร ยังมีปัญหาในด้านคุณภาพการให้บริการ ดังนั้น พิพิธภัณฑ์สิรินธรจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการนำชม พิพิธภัณฑ์ให้มีความรู้เรื่องภาษาที่หลากหลาย ฝึกอบรมเรื่องการให้บริการที่ดี ปรับปรุงเครื่องแต่งกายของเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มีการพัฒนาและปรับปรุงสินค้าบริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ได้แก่ คุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ การปรับปรุงทัศนียภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ จัดระเบียบพื้นที่จอดรถ ดูแลความสะอาดของห้องน้ำ ปรับปรุงสภาพถนนรวมทั้งการจราจรในช่วงเทศกาล สนับสนุนให้คนในชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าให้นักท่องเที่ยว และการสนับสนุนคนในชุมชนให้เข้าใจและร่วมมือร่วมใจในการสร้างเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

2.1 หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธรจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาดังกล่าว เพื่อผลักดันแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธรไปสู่การปฏิบัติ เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองแผนงาน/โครงการประจำปี การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธรในอนาคตอันใกล้ เพื่อพิจารณาจัดลำดับความสำคัญ และคัดเลือกแผนงาน/โครงการที่เหมาะสมต่อการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธรที่สามารถเชื่อมโยงกับภารกิจด้านต่างๆ ของพิพิธภัณฑ์สิรินธร เพื่อผลักดันแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์สิรินธรสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 พิพิธภัณฑสถานศึกษาสาระสำคัญของแผนแม่บทฯ เพื่อนำไปจัดทำแผนปฏิบัติการของพิพิธภัณฑสถานศึกษาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของแผนแม่บท ผลักดันและขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนโดยการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย พิพิธภัณฑสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่น

2.3 นำเสนอแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานศึกษาให้คณะผู้บริหารพิจารณาให้ความเห็นชอบและผลักดันแผนแม่บทสู่การปฏิบัติ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ค้นพบปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่อาจทำให้การดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานศึกษาไม่ประสบความสำเร็จ คือ บทบาทภารกิจของพิพิธภัณฑสถานศึกษาไม่ครอบคลุมกับภารกิจการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานศึกษาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จึงทำให้พิพิธภัณฑสถานศึกษาสามารถจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาผลกระทบการผลักดันแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมการท่องเที่ยว. (2555). **สถานการณ์อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย ปี 2555 และทิศทางในอนาคต**.

กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมการท่องเที่ยว.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2555-2559**. [ออนไลน์] 2555]

อ้างเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2559]. จาก http://www.tica.or.th/images/plan_tourism

2555-2559/2555-2559.pdf

โกเมน กันตวรธีระ และคณะ. (2554). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนของ**

จังหวัดขอนแก่น. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.

พิพิธภัณฑสถานศึกษา. (2559). **ความเป็นมาของพิพิธภัณฑสถานศึกษา** [ออนไลน์] 2559] อ้างเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2559].

จาก <http://www.sdm.dmr.go.th/website/history.php>

พิมลจรรย์ นามวัฒน์. (2544). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เท็กซ์ แอนด์

เจอร์นัล

ภานรัตน์ ดีเสมอ. (2552). **บทบาทด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลใน**

จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์

เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- มนัส สุวรรณ. (2541). **โครงการศึกษาแนวทางและการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- รัชนีวรรณ บุญอนันต์. (2555). **การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารการท่องเที่ยวของจังหวัดกำแพงเพชร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- วีระ แก้วอบเชย. (2551). ปัจจัยทางด้านขีดความสามารถของพนักงานบางประการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้บาลานซ์สกอ์การ์ดของธนาคารออมสิน. **วารสารวิชาการคณะศึกษาศาสตร์**. ม.ค.-มี.ค.;9(2): 105-114.
- สาธิตา แสนคำ. (2555). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขต อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2543). **การบริหารและการจัดการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.